

3. Сиротинко Г. О. Сучасний урок: інтерактивні технології навчання / Г.О.Сиротинко. – Харків : Видавнича група «Основа», 2003.

4. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології : Навчальний посібник / І.М. Дичківська. – К. : Академвидав, 2004. – 352 с.

УДК 001:133.2(043.2)

ФЕДІРКО Л., ПИНЗЕНИК О.М.,
Мукачівський державний університет

ПРОБЛЕМА ДУХОВНОСТІ У НАУКОВІЙ ДУМЦІ

Проблема «духовності» знайшла широке відображення у сучасній педагогіці. Духовність набуває в наші дні «інтегрального багатовимірного характеру, передбачає органічну єдність високих моральних установок, громадянськості, професіоналізму, віри в світлі ідеали, почуття особистої відповідальності за все, що відбувається у соціумі» [4, с. 100]. Зокрема, категорія духовності охоплює «інтелектуально-чуттєвий, емоційний стан особистості, що протікає на позитивному тлі поведінки та діяльності людини і характеризує її як цілісну особистість»; «трактування духовності як інтегрального поняття обов'язково повинно обіймати і його світське, і релігійне розуміння» [1, с. 7]. Духовно розвинена особистість – це високоморальна, естетично розвинена особистість, що вміє творити за законами краси, особистість, фундаментом котрої є цінності Істини, Добра, Краси, яка несе в собі вищу іскру Божества, розум і волю, прагне до ідеалу (вічно недосяжний взірець, до якого людина наближається все життя).

На думку І. Матюші: 1) мета, зміст, характер духовності обумовлюються методологічною позицією людини, ідеалістичною чи матеріалістичною, її ставленням до християнського вчення; 2) за природою духовність має історичний характер (відбиток історичного суспільного ладу, панівних суспільних відносин, рівня розвитку свідомості людини); 3) в умовах утвердження демократії людині надається право вільного вибору світоглядної позиції, духовних цінностей відповідно до пізнавальних і соціальних потреб і запитів особистості, її переконань; 4) духовність має розвивальний і динамічний характер (може змінюватись під впливом нових знань і нових методологічних підходів до пізнання і переосмислення дійсності) [3, с. 166].

З огляду загально-філософського трактування «духовність» – це внутрішній світ людини, її самосвідомість і діяльність цієї свідомості, що може бути спрямована на різні сторони й об'єкти, на будь-які феномени зовнішнього і внутрішнього світу людини. У багатьох наукових дослідженнях (Б. Браун, Дж. Еклз, У. Пенфільд, Г. Сельє, К. Юнг) духовність інтерпретується як виявлення могутнього внутрішнього розуму людини, володіння великими внутрішніми ресурсами самопізнання різноманітних аспектів свого «Я». У працях переважної більшості філософів (І. Ільїн, В. Соловйов, П. Флоренський) духовність ототожнюється з «духовною культурою», розглядається як

поведінковий аспект. Духовна культура в особистісному плані виступає як «духовність», яка є характеристикою особистості. Основними джерелами духовної культури є мораль, мистецтво, наука, філософія, право, релігія (В.Гриньова), або окремими ланками культури є техніка, господарство, політика, мистецтво, релігія (І. Ільїн).

Звідси можна дійти висновку, що духовна цілісність людини – це не статичний її стан, а, ймовірніше, певний духовний пошук, куди входить і глибоке знання ситуації, етична позиція, вибір якої пов'язаний із традиціями культури. Отже, духовність – це заснована на активності свідомості та емоційно-вольових чинниках здатність людини визначати та реалізувати ціннісно-сміслові і пізнавальні ставлення до світу (синонім духовної культури). У руслі загально-філософського трактування духовності виділяють такі окремі компоненти її структури: естетизм, етизм, теоретизм, політизм, релігійність [5, с. 100].

Естетизм особистості виражає орієнтацію на естетичні цінності. Звільнений у повсякденному житті від усього позаморального, він стає одним з індикаторів культурного розвитку індивіда й суспільства загалом. Стиль поведінки, спілкування, зовнішній вигляд є своєрідним кодом ставлення людини до естетичних цінностей і значною мірою визначає її духовну культуру.

Релігійність – це звернення людини до всесвітнього трансцендентного розуму, віра в існування надприродних сил, внутрішня трепетність релігійного виміру людського буття. В. Докаш, В. Лешан ознаками релігійності вважають: «віру в реальне існування надприродного, емоційне ставлення до нього, переконання в наявності існування особливих двосторонніх стосунків між людиною і надприродними силами». «Релігія не особлива функція духовного життя людини, а складова глибин всіх її функцій, вона є субстанцією, підвалиною та глибиною духовного життя людини... Чотири ідеали утворюють культуру: ідеал людини; ідеал соціальної та політичної єдності; ідеал релігійно-духовного єднання, ідеал людства. Така роль релігії в культурі робить релігію головним явищем культури, культурним феноменом» [2, с. 192].

Для більшості дослідників проблеми специфіки української духовності характерним є те, що є визначальним для «української душі» та психіки українця. «Українська душа» має романтичне забарвлення, емоційно-ліричну наповненість і звучання; їй притаманний сентименталізм: «українська психічна структура визначається своїм емоційно-почуттєвим характером, зосередженням довкола серця», своєю «кордо центричністю» [2, с. 190].

Отже, духовність – це специфічно людська якість, що характеризується усвідомленням єдності буття і зумовлює прагнення людини до абсолютного ідеалу Добра, Істини та Краси, гармонії внутрішнього та зовнішнього світу, спрямовує особистість до пізнання і самопізнання, творчості, самовдосконалення та гуманістичної поведінки.

Література

1. Богуш А. М. Духовні цінності в контексті сучасної парадигми виховання / А.М. Богуш // Виховання і культура. – 2001. – № 1. – С. 5-8.

2. Козленко В. М. Аналіз поглядів на взаємодію культури та релігії в духовному житті суспільства / В. М.Козленко // Наука. Релігія. Суспільство. – 2002. – № 3. – С. 190–194.
3. Матюша І. К. Духовність та її виховання у старшокласників / І. К.Матюша // Педагогіка і психологія. – 1998. – № 3. – С. 166-170.
4. Прищулін Н.П. Формувати, виховувати духовну особистість вихованців / Н.П. Прищулін // Педагогіка толерантності. – 2002. – № 3. – С. 92-101.
5. Рудницька О. Гуманізація освіти й духовність. Діалог культур: Україна у світовому контексті : Матер. перших міжн. філософ.-культуролог. читань / О.Рудницька / Ред. кол. : С.О. Черепанова, В. Г. Скотний, Д. К. Кривавич. – Львів : Каменяр, 1996. – 174 с.

УДК 378:373.5.091.113

ФЕНЦИК О. М.,
Мукачівський державний університет

ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО КЕРІВНИКА ЗСО

З-поміж актуальних питань реформування вищої освіти є підготовка нового покоління керівників закладами загальної середньої освіти – професійних, компетентних, відповідальних, добросовісних, спроможних реалізувати державну освітню політику, здатних ефективно виконувати управлінські функції та сприяти інноваційним процесам в освіті.

Успішне управління діяльністю усіх учасників освітнього процесу передбачає обізнаність з побудовою стратегії й тактики спілкування, організацію міжособистісної взаємодії, спільної діяльності для досягнення поставлених цілей. Комунікація є визначальною умовою, змістом, формою та наслідком освіти. З огляду на цей аспект зростає науковий інтерес до проблеми розвитку комунікативної компетентності майбутніх керівників ЗСО.

В останні десятиліття чимало наукових досліджень присвячені проблемі компетентнісного підходу у професійній підготовці керівників ЗСО, способам його впровадження: Л. Ващенко, Л.Калініна, Л.Карамушко, В. Кремень, В.Мадзігон, В.Маслов, О. Онаць, Л. Оніщук, Н. Островерхова та ін. Наукові розвідки І.Грузинської, Н.Демедишиної, Н. Драгомирецької, Ю.Малика та інших дослідників спрямовані на обговорення різноманітних аспектів комунікативної діяльності державних службовців. У той же час цілий ряд аспектів проблеми комунікативної підготовки у структурі управління закладами освіти залишається недостатньо дослідженою.

Цілком погоджуємось, що «керівник-професіонал – це лідер, патріот і громадський діяч, агент змін, здатний орієнтуватися у політичних, економічних, культурних і загалом суспільних процесах; має бути готовим до реформаційних змін в освіті та активно їх запроваджувати на практиці, креативно управляти інноваціями, емоційним та соціальним розвитком і розвитком людських ресурсів; сприймати усе нове та прогресивне, вміти поєднувати авторитет та демократичний стиль керівництва; бути здатним

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>